

II TEKST MED OPPGAVER

Kreative yrker

Joacim Lund, Aftenposten 8. desember 2012

Før i tiden var idealet i arbeidslivet å være lojal og utholdende. Premien var trygghet, gullklokke og god pensjon. I dag er idealet å være selvstendig og selvrealiserende. Leve drømmen. Skape noe. Det er som en epidemi. Plutselig vil alle være kreative. Er du ikke kreativ, er du drepende kjedelig. Usynlig. Og dermed strømmer ungdommene til videregående skoler og folkehøyskoler for å studere foto og film og design og billedkunst og musikk og hva det nå er alt sammen, og ikke minst medier og kommunikasjon, som har økt voldsomt i popularitet de siste årene. **I bagasjen har mange av søkerne en svært romantisk forestilling om hva som venter dem i deres fremtidige kreative liv. Gode Gud, de skal få seg en overraskelse når virkeligheten treffer dem.**

Parallell virkelighet

I de kreative yrkene må de fleste forholde seg til kunder, ledelse, økonomi, leveringsfrister og slike ting. Alle jeg vet om som har lyktes i kreative yrker, er hardtarbeidende, målrettede og strukturerte mennesker. De jobber lange dager med korte og få pauser. De er opptatt av å spise sunt og få nok søvn.

De kreative yrkene har mye å by på, for all del. Som spennende prosjektjobbing, interaksjon med andre skapende mennesker og i mange tilfeller frihet. Gleden over å skape noe av verdi for andre, kanskje til og med noe som overlever deg selv, noe etterkommerne kan betrakte, undres over og kanskje være stolte av. Kreativitet er dessuten ikke bare viktig på et personlig plan, men for hele samfunnet.

Denne uken har en del av samfunnsdebatten handlet om Norge og Richard Floridas teorier om hvordan man skaper kreativitet i byer og regioner. Når oljen tar slutt, er kreativitet den nye valutaen. Problemet er altså ikke at kreativitet er oppskrytt. Kreativitet har en reell verdi. Problemet er at virkeligheten i de kreative yrkene for de fleste er lysår unna forventningene.

Selvtillit på godt og vondt

I 2009 sendte Universitetet i Stavanger og Stavanger Universitetssjukehus 374 personer på kurs i kreativitet. Forsøkskaninene var én gruppe studenter og to grupper offentlig ansatte. Resultatene var tydelige. Alle de tre gruppene scoret vesentlig høyere når det gjelder troen på

egen mestring etter kurset, også flere måneder etter at det var avsluttet. De hadde opparbeidet seg en varig tro på egne evner og dermed blitt mer kreative. Men ifølge Dr. Jean M. Twenge i boken *Generation Me* er ikke problemet at de som er født på 1980- og 1990-tallet, mangler selvtillit. Det er det motsatte.

Generation Me er produktet av foreldre som har lest selvrealiseringsbøker. Elsk deg selv. Du er perfekt, uansett hva andre forteller deg. Du kan oppnå hva som helst, bare du tror på deg selv. Problemet er at høy selvtillit uten virkelighetsforankring oppmuntrer til latskap snarere enn hardt arbeid. Selvtillit er ingen effektiv vaksine mot tenåringsgraviditeter, kriminalitet, rusmisbruk eller NAV-avhengighet. Vi jakter på den fullkomne lykke, men mislykkes som oftest. Og ettersom vi er perfekte, kan det umulig være vår egen skyld.

Den lidende kunstner

På oppdrag fra Kulturdepartementet gjorde Telemarksforskning i fjor en kandidatundersøkelse blant tidligere studenter ved kunsthøyskolene i Oslo og Bergen og kunstakademiet i Trondheim. Bare én av fem studenter fra 2005 er i dag kunstnere på heltid. 65 prosent av de som ikke er det, skulle gjerne vært det dersom det var økonomisk mulig. Andre synes at kunstneryrket er for ensomt.

Ifølge Regjeringens nettsider er det slik at mer enn en fjerdedel av alle kunstnere går med underskudd i sin kunstneriske virksomhet — inkludert stipend. Nesten ingen har råd til å tegne tilleggsforsikring i folketrygden eller skaffe seg en privat pensjonsordning. Mange har ikke engang råd til å få barn. Det samme gjelder mange av de andre frie yrkene.

Hode og hjerte

Et viktig budskap til de som fortsatt er unge nok til å kunne velge, kan derfor være at det er lurt å bruke både hodet og hjertet. Det er mulig å være kreativ innenfor mange yrker. De fleste, kanskje. Forskere er kreative. Eiendomsめglere også. Selgere. Leger. Mekanikere. Jurister. Til og med regnskapsførere er kreative. En god opplæring i kreative prosesser og troen på egne evner kan komme godt med overalt.

En gang hørte jeg en radiodokumentar. Det var en kreativ fyr som snakket, han var nærmest besatt av en voldsom skapertrang, ifølge ham selv. Men han hadde sett seg rundt og registrert at de skapende menneskene rundt ham var de minst lykkelige. Derfor hadde han selv valgt å gå i terapi for å bli mindre kreativ. Det burde kanskje flere gjøre.

(Teksten er redigert)

1 Les teksten *Kreative yrker* og svar på følgende:

Forklar hva artikkelforfatteren mener når han sier at kreativitet har reell verdi. Hvorfor er han likevel så kritisk til de kreative yrkene?

Skriv innenfor rammen, og bruk maksimum 100 ord

<hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>

2 Forklar følgende ord/uttrykk slik de blir brukt i teksten

før i tiden _____

har i bagasjen _____

etterkommerne _____

lysår unna _____

forsøkskaninene _____

varig tro på _____

hva som helst _____

kan komme godt med _____

nærmest _____

3 a Skriv om fra aktiv til passiv

- 1 Hvordan kan vi skape kreativitet i byer og regioner?

- 2 I 2009 sendte Universitetet i Stavanger 374 personer på kurs i kreativitet.

3 b Skriv om fra passiv til aktiv

- 1 Før i tiden ble folk premiært med trygghet og god pensjon.

- 2 Deltakerne hadde høy selvtillit flere måneder etter at kurset var avsluttet.

4 Sett adjektivene som står til venstre, inn i setningene i riktig form

kreativ Har du lyst på et yrke som er _____ enn det som foreldrene dine har hatt?

selvstendig, utholdende Er du et _____, _____

effektiv og _____ menneske?

viktig Før var det _____ av alt for en sjef å ha ansatte som var

lojal, stolt _____ og _____ av arbeidsplassen sin.

hel Tidligere fortsatte man jo ofte å arbeide _____ livet på samme sted.

medfødt, mulig Noen har _____ evner som kan gi dem en _____

kreativ framtid som kunstnere eller som _____ utøvere av andre yrker.

kjent, norsk Thor Heyerdahl, vår aller _____

ung oppdagelsesreisende i moderne tid, dro som _____ forsker

fri, personlig ut i verden. Han foretok _____ og _____ valg,

høy og han satte seg stadig _____ mål.

5 Lag substantiver av adjektivene til venstre, og sett dem inn i setningene i riktig form

lojal Før var _____ til arbeidsgiveren

stolt og _____ over arbeidet viktigere

ansatt for _____ enn at de opplevde

spennende _____ på arbeidsplassen.

effektiv Sjefen satte dessuten pris på _____

utholdende og _____ i arbeidet over tid.

III STIL

Svar på én av oppgavene. Skriv minimum 300 ord

1 Karriere og familieliv

Hvordan skaper man en god balanse mellom karriere og familieliv i et moderne samfunn?

2 Kortreist mat

I Norge, som i mange andre land, har det de senere årene blitt lagt stadig mer vekt på å spise såkalt kortreist mat, dvs mat som er dyrket i ens eget nærområde, eller i alle fall i ens eget land. Diskuter ulike sider ved denne utviklingen.

3 Ulike utdanningssystemer

Bør det etter din mening legges mest vekt på kreativitet i utdanningen, eller bør evnen til rasjonell og logisk tenkning få størst plass? Begrunn svaret ditt!

4 Kjønsroller

Diskuter kjønnsrollene i et skjønnlitterært verk du har lest i klassen. Beskriv en eller flere personer. Hvorfor handler de slik de gjør? På hvilken måte er det forskjell på kjønnsrollene i denne boka og kjønnsrollene i dagens Norge eller i ditt hjemland?